

Tartu rahuleping – Eesti Vabariigi sünnitunnistus

Sõda ja rahu on paraku lahutamatu. Neist räägitakse alati koos. Nii oli see ka Eesti Vabadussõja ajal, mis algas 28. novembril 1918. a kui enamlik Punakaart tungis üle Narva jõe ja lõunas Pihkva poolt üle Eesti etniliste piiride. Algas Eesti Vabadussõda. See sõda polnud kerge kummalegi poolele. Venemaal 1917. a oktoobrimässuga võimu haaranud enamlaste e. bolševikud pidasid samal ajal võitlust nii enda opositsiooniga ehk nn valgetega ja lisaks sellele viisid oma väed Venemaale ka ennekõike Prantsusmaa ja seejärel Inglismaa, et aidata Vene valgeid. Kuna Eesti-Vene rindel oli 1919. a suveks olukord Venemaale ebasoodne, tegi Venemaa 25. juulil 1919. a Eestile ettepaneku rahuläbirääkimiste alustamiseks, millesse Eesti algul suhtus kui sõjalisse propagandasse. Kuigi Eesti valitsus hiljem nõustus läbirääkimiste pidamisega Pihkvas, ei andnud need tulemust. Uus rahuläbirääkimiste ajajärk algas Jaan Tõnissoni poolt juhitava valitsuse moodustamise järel. 16. novembril 1919. a tuli Venemaa esindaja Litvinov Irboska all läbi rinde Eestisse ja 19. novembril sõlmiti Tartus kokkulepe pantvangide vahetamiseks ning vahepeal, mis pidi algama 24. novembril 1919. a. Et aga enamlastel õnnestus hävitavalt lüüa Vene valgete Loodearmee, siis suure ohu möödumise tõttu ilmselt „ununes“ neil ka Tartus antud aumehelik kokkulepe. Inglise valitsus, olles veendunud Vene valgete saamatuses, oli andnud Eestile rahu sõlmimise küsimuses vabad käed. Prantslased aga olid sellele vastu, hoides jonnakalt kinni oma interventsioonikavast Venemaale ning ähvardasid Eestit blokaadiga. Kõigele vaatamata saabusid mõlema riigi rahusaatkonnad 4. detsembril 1919. a Tartusse. Valitsuse otsuse järgi oli rahusaatkonna esimeheks määratud J. Poska. Viimase ettepanekul määrati liikmeteks kindralmajor J. Soots, A. Piip, J. Seljamaa ja dr M. Püüman. Ekspertidena kuulusid saatkonda V. Mutt, A. Oinas, K. Ipsberg, E. Tellmann, K. Ast, ja R. Eliaser. Venemaal esindasid saatkonna esimehena L. Krassin, ning liikmetena A. Joffe, kindral F. Kostjajev ja N. Klõško. Kuna poolte nõudmised olid väga erinevad, kujunesid läbirääkimised raskeks ja ähvardasid isegi katkeda. Enamlaste väed alustasid Narva all uuesti pealetungi, et sundida meid nende nõudmisi täitma, kuid kõik nende rünnakud

löödi Eesti rahvaväe poolt tagasi raskete kaotustega Punakaardile. Sõjast kurnatud Venemaa oli isolatsioonis ja ta olukord polnud sugugi hea. Et pääseda välja suletusest ja näidata maailmale oma rahutahet, oli ta nüüd tõsiselt valmis rahulepingu sõlmimiseks. Alanud läbirääkimistel oli aga Eesti poolt esitatud tingimustele ägedalt vastu L. Krassin ja alles peale tema lahkumist ja asendamist I. Gukovskiga, kirjutas A. Joffe 31. detsembril 1919. a alla vahepeale kokkuleppele, mis jõustus 3. jaanuaril 1920. a kell 10.30. Seejärel asuti arutama rahulepingu tingimusi ja 2. veebruaril 1920. a kirjutasid Eesti ja Venemaa esindajad rahulepingule alla. Sõlmitud rahulepinguga Venemaa Sotsialistlik Föderatiivne Nõukogude Vabariik tunnustas „ilmtingimata Eesti riigi rippumatust ja iseseisvust, loobudes vabatahtlikult ning igaveseks ajaks kõigist suveräänõigustest, mis olid Venemaal olnud maksvad Eesti rahva ja maa kohta riigiõiguslike korra, kui ka rahvusvaheliste lepingute põhjal, mis nüüd siin tähendatud mõttes edaspidisteks aegadeks maksvas kaotavad.“ Ka Eesti ja Venemaa riigipiiri küsimuses saavutati Eestile soovitud tulemus. Tegelikult pole Venemaa peale Eesti riigile 15 miljoni kuldrubla maksimise ja mõningase hulga eestlaste opteerimise kodumaale teistest rahulepinguga antud kohustustest kinni pidanud. Võib väita, et juba rahulepingut sõlmides loosis Nõukogude Venemaa Eesti anastamisele tulevikus ning pidas Tartu rahulepingut oma esimeseks võiduks, mis aitab tal teed tasandada selle kavatsuse elluviimisel. Kuigi Venemaa eestvedamisel 1922. a lõpus moodustatud ja hiljem sõjalise agressiooniga laiendatud liitriik – Nõukogude Liit – murdis ka hiljem Tartu rahulepingu kohustusi, ei suutnud ta hävitada kõige olulisemat – eestlust ja eestlaste tunni iseseisvusele, mis rahulepingu järgsetel iseseisvusaastatel olid eestlaste hinge juurdunud. See on Tartu rahulepingu suurim teene ja Eesti riigi suurim saavutus. Eesti rahvavägi täitis auga oma ülesande. Ta lõi enamlaste Punaarmee kodumaa piiridest välja ja viis lahingud Venemaa pinnale. Eesti rahvavägi vabastas enamlastest Lätti põhjaosa ja aitas kaitsida Lätti piire. Ta andis surmava hoobi Landeswehrile, kes oli võimult kõrvaldanud meie lõunanaabri demokraatliku valitsuse ja

seejärel tunginud meile kallale. Vabadussõja kangelaste veri ja saavutatud võit töid kaasa meie iseseisvuse rahvusvahelise tunnustamise. Meid aidati ja tunnustati just seepärast, et olime ise endale vabaduse kätte võidelnud. Tartu rahulepingu tähtsaim punkt on pühalik kinnitus, et Venemaa tunnustab rahvaste enesemääramise õiguse alusel „ilmtingimata“ Eesti riigi rippumatust ja iseseisvust ning loobub igaveseks ajaks oma ülemvõimust (suverääniteedist) Eesti rahva ja maa üle. Ühtlasi ütles Venemaa lahti Eestis asuvaist Vene kroonu varadest ja loovutas Eestile oma kullafondist 12 tonni kulda. Eesti vabanes igasugustest kohustustest Venemaa ees. Venemaa lubas tagastada kõik I Maailmasõja ajal Venemaale evakueeritud varad, s.h. iseäranis Tartu ülikooli varad. Lubadus, mis tänaseni on täitmata. Hullelmei veel, 1940. a juunis Nõukogude Liidu poolt korraldatud riigipöörde ja järgnenud anneksiooni ajal viidi Eestist Venemaale veel hulgaliselt Eesti riigi ja rahva vara ja olulisi väärtusi, mis samuti on siiani jäänud „Tambovi hundi“ kurku. Hilisema 50 aastase okupatsiooniga tekitati Eestile seni veel täpselt kindlaks tegemata ulatuses varalist kahju, moraalselt kahjust rääkimata. Ja siis on neil veel ülbust küsida, miks me neid ei austal!? Või on nad tõesti nii lollid või peavad meid lollideks? Tartu rahulepingut on õigusega nimetatud Eesti vabariigi sünnitunnistuseks. Tõepoolest, see oli esimene *de iure* tunnustus noorele Eesti riigile, pealegi endise emamaa järglaselt – seega dokument, millega Eesti astus rahvusvahelisse riikide perre. Kuid asjal on veel ka teine külg – Tartu rahuleping oli rahvusvaheline sünnitunnistus ka VSFNVle. Nimelt oli VSFNV moodustis, mida keegi maailmas riigina enne seda lepingut ei tunnustanud ja mis oli pea igast küljest ümber piiratud. Tollane enamlik Venemaa riigijuht Vladimir Lenin (Uljanov) on vaimustusega kirjeldanud „läbimurret kapitalistlikust piiramisrõngast“, mida VSFNVle tähendasid Tartu rahulepinguga saadud Eesti-poolne *de iure* tunnustus ja Venemaale vaba koridor suhtlemiseks ja kaubavahetuseks muu maailmaga. Tartu rahuleping oli aga ka oluline täiendus rahvusvahelisele õigusele. Selle riiklik II on esmakordselt maailma ajaloos kõrgel riikidevahelise lepingu tasemel kirja pandud „kõigi rahvaste vaba enesemääramise õigus kuni täieliku

• Viljandis tähistasid Tartu rahu 93. aastapäeva lilled ja küünalde särava kindral Laidoneri mälestusmärgi juures ja Vabadussõja kalmistul maavanem, linna volikogu esimees ja abilinnapead ning Kaitseliidu Sakala Maleva esindaja ja noorkotkad oma juhtidega lisaks kümnete või isegi sadadele linnakodanikele, kes heiskasid oma majadel riigilipud ehk tähistasid seda sündmust perekonna ringis koos sõpradega. Meedia huvikeskmes oli sel päeval Viljandi talvine tantsupidu.

lahkulõõmiseni riigist, mille koosseisu nad kuuluvad“ – ja sealjuures Venemaa kindla üldkohustusena. Teiste sõnadega Tartu rahuleping oli ühtlasi vabaduskiri kõigile Vene impeeriumi rahvastele. Võib-olla sellepärast ongi ka praegused Venemaa valitsejad nii vihased sellele dokumendile ja püüavad seda teha nii olematuks kui kehtetuks, sest see on ju nõukogude impeeriumi taastada ihkavaile šovinistidele hullem kui punane rätik härjale. Neil on kahjuks ka mõningaid „advokaate“ siinpool Peipsit. Enne Tartu rahulepingut oli niisugune rahvaste õigus sõnasatunud vaid kahes deklaratiivses aktis, nimelt USA presidendi T. W. Wilsoni 1918. aasta kuulsas „14 punktis“ ja Lenini rahudekreedis. Deklaratsioon peab õigusteadus hea tahte aktideks, millel juriidiline jõud praktiliselt puudub. Neid võib muutunud olukorras unustada. Rahvusvaheline leping, iseäranis aga rahuleping, tähendab seevastu riigi kindlat sidumist, millest saab taganeda vaid rangelt piiratud erijuhtudel. Lepingust tuleb kinni pidada. See vankumatu norm on kogu rahvusvahelise õiguse alus ja nii iidne, et läänes kõneldakse sellest enamasti ladina keeles: *pacata sunt servanda*. Tartu rahuleping on võetud ÜRO kehtivate rahvusvaheliste lepingute registrisse nr 11LTS29 all. Mis puutub rahvaste enesemääramise õigusse kui kõigi riikide kohustusse, siis kaksikümne aastat hiljem kuulutati see välja nn. Atlandi Hartas, mis

poliitmanipulatsioonide ja selle maailma vägevate suutmatuse tõttu olla aus ja õiglane, mandus lõpeks samuti tühjaks deklaratsiooniks ja alles ÜRO põhikirja fikseeris 1945. aastal rahvaste enesemääramise põhimõtte üldkohustuslikul viisil, mis aga veel tänapäevasele dokumentile ja püüavad seda teha nii olematuks kui kehtetuks, sest see on ju nõukogude impeeriumi taastada ihkavaile šovinistidele hullem kui punane rätik härjale. Neil on kahjuks ka mõningaid „advokaate“ siinpool Peipsit. Enne Tartu rahulepingut oli niisugune rahvaste õigus sõnasatunud vaid kahes deklaratiivses aktis, nimelt USA presidendi T. W. Wilsoni 1918. aasta kuulsas „14 punktis“ ja Lenini rahudekreedis. Deklaratsioon peab õigusteadus hea tahte aktideks, millel juriidiline jõud praktiliselt puudub. Neid võib muutunud olukorras unustada. Rahvusvaheline leping, iseäranis aga rahuleping, tähendab seevastu riigi kindlat sidumist, millest saab taganeda vaid rangelt piiratud erijuhtudel. Lepingust tuleb kinni pidada. See vankumatu norm on kogu rahvusvahelise õiguse alus ja nii iidne, et läänes kõneldakse sellest enamasti ladina keeles: *pacata sunt servanda*. Tartu rahuleping on võetud ÜRO kehtivate rahvusvaheliste lepingute registrisse nr 11LTS29 all. Mis puutub rahvaste enesemääramise õigusse kui kõigi riikide kohustusse, siis kaksikümne aastat hiljem kuulutati see välja nn. Atlandi Hartas, mis

punktis. Kõige olulisemaks peetakse seda, et põhiseaduse § 122 lõige 1 ütleb, et Eesti maismaapiir on määratud 1920. aasta 2. veebruari Tartu rahulepinguga ja teiste riikidevaheliste piirilepingutega. Teised riikidevahelised piirilepingud määravad maismaapiiri Lätiga ja merepiiri Soomega. Uue piirilepinguga loovutatakse 2 993 ruutkilomeetri riigi territooriumist ja uus piirjoon erineks Tartu rahulepinguga kehtestatud piirijoonest 95 protsendi ulatuses. Põhiseadus ütleb territooriumi kohta, et Eesti territoorium on ühtne ja jagamatu. Oma sihtide saavutamiseks kasutab TRPS kõiki Eesti Vabariigi seadustega lubatud meetodeid ja vahendeid (koosolekud, seminarid, loengud, trükised, esinemised meedias jne), äratamaks isamaalisust ja ohutunnet, ühis-tegevuse eesmärgil kontaktide loomist teiste Nõukogude okupatsiooni all kannatanud riikide ja rahvastega (Läti, Soome, Rumeenia, Jaapan jt.) ning rahvusvaheliste õigustundvate juristide kaasamist oma tegevuse toetamiseks. Lõpetuseks aga toome veel ka selle ohvrianni suuruse, mida ükski eestlane ei tohiks iial unustada, see on Eesti kaotused Vabadussõjas. Meie vabaduse ja riikliku iseseisvuse eest langes 202 ohvitseri ja 2 034 sõdurit, haavu ja muid vigastusi said 601 ohvitseri ja 13 174 sõdurit. Kokku oli langenud 2 236 ja vigastatud 13 775 inimest. See on väikese rahva suur ohver oma vabaduse altarile. Au ja igavene mälestus olgu nendega!

OMA MAA

Viljandi, veebruar 2013

Küünlakuu mõtisklusi

Käes on veebruar – küünlakuu ja suurte tähtpäevade kuu. Just äsja, jaanuarikuu viimasel päeval tähistati Eesti Vabadussõja ühe olulisema sündmuse – Paju lahingu 94. aastapäeva. Strateegiliselt tähtsa Valga linna vabastamine ja enamlike punaste läti kütide pagema ajamine olid Vabadussõjas kindlasti murdelise tähtsusega. See oli ehk üheks esimeseks kiviks selles müüris, millest hiljem laoti Tartu rahuleping – Eesti Vabariigi sünnitunustus. Ei maksa unustada siinkohal ka seda, et see lahing võideti mitte ainult eestlaste verega vaid siin voolas ka meie hõimuvõlde – soomlaste veri, kes olid meile appi tulnud, et aidata sugulasrahvast end kaitsta sellesama röövelliku võimu eest, kellega nad olid tapelnud Soome Vabadussõjas, mis küll võis rohkem kodusõja mõõtu olla kui meie Vabadussõda. Hõimuvendi aga korraldas ja juhtis meie oma rahva hulgast pärit kolonelleitnant Hans Kalm, Võisiku talupere poeg, kelle põrm puhkab nüüd Jyväskylä kalmistul.

Kuu teine päev on meie riigile esimese rahvusvahelise tunnustuse saamise päev, aga saatuse ironiana on see ka meie idanaabrile samaväärne, ehkki nad seda vaatamata oma Moskva Punasel väljakul kõduneva iidoli omaaegsele vaimustusele kuidagi enam tunnustada ega veel vähem tähistada ei taha. Enne Tartu rahulepingut polnud ju mitte keegi mingi õigusliku aktiga tunnustanud riiki, mis peale õnnestunud oktoobrimässu 1917. aastal oli võtnud endale nimeks Vene Föderatiivne Sotsialistlik Nõukogude Vabariik! Nii on nad tegelikult meile isegi tänu võlgu. Ja samal päeval on rahvakalendri järgi ka küünlapäev. Säragu vabaduse ja rahu küünal meile veel soojalt ja kaua.

Peagi järgneb selles kuus mitmeid teisi tähtpäevi. Kaheksa päeva hiljem olevat idamaa kalendri järgi maoaasta algus. Siis veel kaks päeva ja on põhjust pikka liugu lasta, oasuppi luristada, seajalgu järada ja vastlakuklitel lasta hea maitsta. Ikka selleks et omakorda kahe päeva pärast tähistada just uemal

ajal meiegi rahvale Euroopa eeskujul meelepäraseks saanud sõbrapäeva ehk Valentiniapäeva. Mis saab ikka siira sõpruse vastu olla?

95 aastat tagasi, 24. veebruaril 1918. aastal anti Eestimaa rahvastele teada meie iseseisvuse manifest. See oli meie riigi sünd. Maarahvas astus rahvuriigina maailma teiste rahvaste ja riikide perre. Ega meid seal just avasüli ega rõõmuhõisetega vastu ei võetud. Kaheldi ja kaalutleti, kas selline väike kogus inimesi – vaevalt üks miljon – ikka suudab oma riiki ehitada ja hoida. Aga peale seda, kui Euroopa kaks suuremat kakekulli – Venemaa ja Saksamaa olid maarahva kämbalt piisavalt valusalt oma koonu pihta saanud, vist rahuneti maha ja jäädid rohkem äraootavale seisukohale. Kui peagi hakkas see väike maa eksportima mune, võid, peekonit ja muid tooteid Euroopa riikidele, teiste hulgas maailmariigile Suur-Britanniale, siis hakati meid võtma pisut tõsisemalt. Ajastu mentaliteet ja tollaste suurriikide juhtide mõttemaailm oli aga selline mis meid võrdsena kohelda ei lubanud ja kui nende huvid olid mängus, siis meie huvid sinna mängu enam ei mahtunud. Nii müüdi meid maha – peenraha eest. Aga me oleme visad. Sama visad kui olid meie muinasaja esivanemadki. Tänapäeval ei ähvarda meid mitte enam niivõrd sõjaohu kui just oht oma rumaluse tõttu ennast ise maha müüa. Andku siis esivanemate vaimudele meie tarkust ja oidu seda mitte teha. Vahel tuleb ka sõbrale sõbralikult öelda, et see mis sulle on hea ja meeldiv, ei sega mind, aga ega see sellepärast ei pea tingimata ka mulle hea ja meeldiv olema. Las ma elan nagu ma olen harjunud, nagu on omane minu rahvale ja ma ei pea sugugi olema mingi tundmatu elajas maailma rahvaste Paabelis ega kummardama kõike seda, mida sina kummardad. Kooguta aga edasi! Meil tuleb aga selg sirgu ajada ja seda ka sirgelt hoida. Siis elame veel kaua ja õnnelikult. Elagu Eesti!

R.K.

Kodutütarde 81. aastapäeva tähistamisest Sakala Ringkonnas

Traditsiooniliselt tähistati Kodutütarde organisatsiooni 81. sünnipäeva Sakala ringkonnas piduliku koonduse läbiviimisega 17. jaanuaril. Sel aastal toimus see Sakala maleva staabis veidi tagasihoidlikumalt kui eelmisel, juubeliaastal, kuid sellest hoolimata sai ettevalmistusi tehtud hoolega ning pidutunne täitis kõigi osalejate mõtteid ja südameid.

Aastapäeva koonduse avas ringkonna vanem, kes tervitas kõiki kodutütred, rühmavanemad, toetajaid ja külalisi, tunnustades neid tehtud töö ja pühendunud tegevuse eest, väärtustades kõiki vabatahtlikke, kes pühendunult loobuvad oma kallist vabast ajast noorema põlvkonna hüvanguks, kasvatades meie tüdrukute hakkamasaajaid, otsustus- ja vastutusvõimelisi, mitmekülgset arenenud ja teistest inimestest hoolivaid tulevase naisi ja emasi. Meie tugevus peitub ju meie endi võimes töötada koos ühise eesmärgi nimel.

Häid soove ütlesid kodutütardele ka Sakala Maleva esindaja mjr Rein Kikas, Noorte Kotkaste Maleva pealik ltn Valdur Kilk, Noorte Kotkaste instruktor Ain Laane ning Naiskodukaitse Sakala Ringkonna esinaine Tiina Ott. Täname kodutütarde poolt kõiki õnnitlejaid – häid soove jagub meile nüüd taas terveks aastaks.

Igal aastal oleme aastapäeva koondusel vastu võtnud uusi kodutütred ning tunnustanud meie tublimaid. Seegi kord andsid oma töötuse uued kodutütred, kes lubasid olla kor-

ralikud ja ausad, armastada oma kodu ja isamaad, aidata ligimest ja jääda ustavaks kodutütarde põhimõtetele ja määrustele. Kindlasti, väikese värinaga hinges, oli neil uhke tunne anda pidulikku töötust

tuues uusi sõpru ja saades uusi teadmisi ja oskusi. Kuumine heasse meeskonda on väärtus omaette. Meie tüdrukutega teevad igapäevast tublit tööd meie rühmajuhid,

olles tüdrukutele alati toeks nii nõuga kui jõuga. Aastapäeval tunnustati parimaid kodutütred ja rühmavanemaid Kodutütarde peavanema ja ka ringkonna vanema tänukirjadega ning tänusõnadega.

Hea oli kuulata ka muusikalise vahepalu Paistu põhikooli kodutütarde esitluses. Koos muusikaõpetajaga olid tüdrukud õppinud selgeks mitu muusikapala, mida ühiselt plokiföötidel ja lauldes ette kanti. Meie ringkonna tüdrukud kannavad auga kodutütarde nime ning hea meel on tõdeda, et tüdrukud saavad alati hakkama nii kultuuriliste, käeliste, sportlike, kui ka tösisemat vastupidavust nõudvate välialagriliste tegevustega. Oleme kõik tugevad omal moel, kuid koos oleme me võitmatud! Kena tegutsemisaastat kõikidele kodutütardele, nende vanematele ja rühmajuhidele.

Urve Loit
Kodutütarde Sakala
Ringkonna vanem

Kaitseliidu meistrivõistlused suusatamises

2. veebruaril korraldati Järvamaal, Valgehobusemäe Suusa- ja Puhkekeskuses Suusa- ja Puhkekeskuses Kaitseliidu 2013.a. meistrivõistlused murdmaasuusatamises. Osa võtsid ka Sakala maleva esindajad seitsmeliikmelise võistkonnaga. Tubli oli meie noorkotkas Oskar Lind Paistu Põhikooli Nutikate Rebaste rühmast, kes saavutas me-

daliväärilise kolmanda koha ja tõi võistkonnale 60 punkti. Tema vend Kaspar jäi seekord kümnendaks ja Jarno Randpere oli 16. Ka nemad on samast koolist ja rühmast. Ainsa kodutütrena võistelnud Kristi Mägi Heimtali Põhikooli Raudna rühmast sai 9. koha. Tubli panuse võistkonna punktisarvele andsid ka meie mehed politseinikud-

kaitseliitlased Meelis Rink, Maido Martsik ja Alvar Pähkel, kes said vastavalt 6., 8. ja 9. koha. Kokkuvõttes oli Sakala maleva osalenud 14 maleva hulgas 10. kohal 231 punktiga. Viieteistkümnenda võistkonnana osales ka õhuväe esindus, kes leppis võistkondade arvestuses eelviimase kohaga. Võistkondlikult esimesse kolmandikku

jõudmiseks oleks vaja olnud koguda vähemalt kaks korda suurem punktisumma, mis tegelikult polekski olnud väga võimatu, kui arvestada, et osa võeti üheksast võimalikust vanuseklassist ainult kolmes ning mitmes vanuseklassis ja naiste arvestuses üldse jäid Sakala maleval seekord võistlejad välja panemata.

Kindralleitnant Paul-Adolf Lill on unustamatu

Reedel, 25. jaanuaril, lõppes kindralleitnant Paul-Adolf Lille sünnist 131. aastat. Meenutamaks kindral Lille noorusaega, õpiaastaid ja võitlusteest Eesti Vabadussõja rinnetel ning austamiseks tema teeneid isamaa ees, kogunesid kindrali sünnikoha, Roobe veski juurde Valgamaa maleva staabiülema mjr Indrek Sild, Helme üksikkompanii pealik nooremleitnant Heldur Tellmann, Naiskodukaitse

Tõrva jaoskonna liige Tiina Purga, Helme vallavanem Tarmo Tamm, allkirjutanu ja teised isamaaliselt meelestatud kodanikud, et asetada lilled ja mälestusküünlad Eesti maa ja rahva vabaduse eest võidelnud kangelase mälestusplaadi juurde. Samas meenutas maleva teavituspäälühidalt vabadust ja sõltumatust oma hinges kandnud Paul-Adolf Lille hindamatuid teeneid ja tema traagilist huk-

kumist mõrtsukate käte läbi 13. mail 1942. aastal Sverdlovski vangilaagris. Kuigi Eestimaa poja Paul-Adolf Lille viimane puhkepaik on teadmata, ei suuda ka võõramaa muld tema aegumatuid teeneid olematuks muuta.

Vello Jaska
Valgamaa Maleva
teavituspäälühid

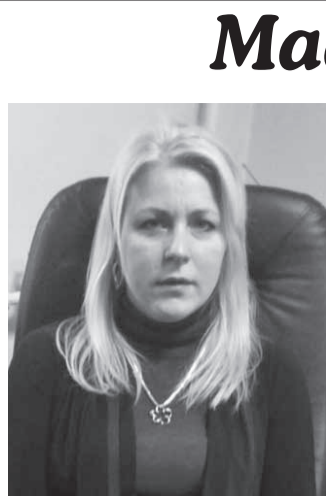
• Mälestusküünlad kindralleitnant Paul-Adolf Lille mälestuseks süütavad Helme üksikkompanii pealik nooremleitnant Heldur Tellmann ja Naiskodukaitse Tõrva jaoskonna liige Tiina Purga

FOTO: V. Jaska

Sakala Maleva Lembitu Üksikkompanii on struktuuripõhiselt kompaniina tegutsenud napilt üle aasta. Selle aja jooksul on malevas aset leidnud mitmed väljaõppelised ja muud sündmused. Ettevõtmisi, kus kogu kompanii koos tegutseb, on siiski olnud vaid mõned. Olen kompanii pealikuna mõtisklenud, et mida ja kuidas teha nii, et nendel vähestelgi ettevõtmistel oleksid pea kõik liikmed kaasatud, motiveeritud ja nad saaksid teha just seda, mida Kaitsealiidult enim ootavad. Arvan, et olen mingis mõttes vastuse leidnud ja et kõik liikmed teevadki Kaitsealiidu liikmetena just seda, mida nad selles organisatsioonis teha tahavad, s.h. need, kes „aitavad kaasa“ maleva arengule valdavalt eemalt ja/või õlleklaasi taga istudes. Sellele järeldusele ajendas mind tulema arusaam, et Kaitsealiidu liikmetele on ometi loodud võimalused arenguks, väljaõppeks ja muus tegevuses kaasalõõmiseks. Hiljuti paluti Oma Maa toimetuse poolt teha üks portreealugu üksikkompanii tublist kaitsealiitlastest. Kuna olen ainult aasta olnud kompanii eesotsas, ei julgenud ma kedagi esile tõsta, sest võibolla jääb keegi, keda ma väga hästi veel ei tunne, teenimatult tahaplaani, pealegi on kompanii pealikul igat kaitsealiitlast üksikult keeruline hinnata. Nii pöördusingi rühmapealike poole palvega esitada kandidaadina üks kaitsealiitlane oma rühmast. Ma ei tea, kas rühmad on tõepoolest sedavõrd ühtlased, või ei taheta ühe liikme esiletõstmisega liiga teha teistele, kuid ühtegi rühmasisest kandidaati ei esitatud. Küll aga leidis aset omamoodi ringmäng, kus üks rühmapealik esitas sobiva kandidaadina teise rühmapealiku, olles veendunud, et just see teine väärilise esiletõstmist. Nii ma olingi tagasi alguses ja pidin ise kellegi välja valima, aga et samuti mitte kellelegi liiga teha, siis otsustasin kirjutada kõigist Lembitu Üksikkompanii rühmapealikutest.

Kui reastada kompanii siseseid ametikohti n.õ. raskuse järgi, siis kahjuks ühtegi kerge ametit ei leia ja nii reastada on pea võimatu. Samuti on raske reastada neid tähtsuse järgi, kõik ametikohad on kompaniis tähtsad. Ma ei tahaks öelda, et rühmapealiku ametikoht on kõige töömahuks, kindlasti mitte. Kuid ikka on kiusatus näidata, et rühmapealiku ametikoht on teistest ametikohtadest eespool selle MISKI poolt. Peale mõningast järelemõtlemit olen jõudnud tõdemusele, et rühmapealiku ametikoht on rühmas vastutusrikkaim ametikoht, seega kõik rühmapealikul peavad olema äärmiselt vastutustundlikud inimesed. Vastutustundlik inimene on selline, kes mõistab teistest paremini tegevuse tagajärge ja põhjuslikke seoseid ja kui sellele iseloomomadusele lisada korralik erialane väljaõpe, siis peaks tegu olema väga hea rühmapealiku. Seega tuleb näha ja hinnata rühmapealike vastutustunnet. Vastutustundege käib kaasas teine ülilooline rühmapealiku iseloomu omadus. Rühmapealikul peavad olema teistest kohusetundlikumad. Kohusetundlik inimene on reeglina täpne, enesekriitiline, alalhoidlik ja korda armastav. Loomulikult kanduvad kõik rühmapealiku väärtushinnangud edasi allüksusesse ja nii on iga rühm oma rühmapealiku nägu. Ka väepealik Sun Tzu on öelnud: **VÄEPEALIK ON TARKUSE, SIIRUSE, HEATAHTLIKUSE, VAPRUSE NING NÕUDLIKKUSE KEHASTUS.** Nii

• Marge Laiõunpui

koorubki välja rühmapealiku natur ja see n.õ. MISKI, mis muudab need kaitsealiitlased enim tähelepanu ja portreealugu väärivateks. Siiski ei suuda ma kõigist rühmapealikest teha süvitsi portreealugu, selleks pole mul lihtsalt piisavalt aega ja oskusi. Et oma ülesannet lihtsustada saatsin neile mõned küsimused, mis aitavad mul neid lähemalt tundma õppida. Sellest siis alljärgnevalt:

Mis aastast oled kaitsealiitlane?

Tagalarühma pealik, n-vbl Raivo Roosi: „Aastal 2009 loksus kõik paika, peres valitses teatav stabiilsus, sõbrad kutsusid ja nii saigi Kaitsealiitu tuldud.“

Tuletoetusrühma pealik, n-vbl Ove Ainsalu: „Kuulun Kaitsealiitu alates 1997st aastast“.

Luurerühma pealiku k.t., kpr Raul-Rudolf Peets: „Kaitsealiidus olen aastast 2001“.

Pioneerirühma pealik v-srs Ove Ainsalu: „Ametiikult vist 2005. aastast“.

Staabirühma pealik Marge Laiõunpui: „Liitusin Kaitsealiiduga 2004. aasta aprillis.“

Mis ametikohal oled olnud enne rühmapealikuks saamist?

N-vbl Raivo Roosi: „Ametikohad algasid nn. madalroomamises peale – laskur, jaoülema abi, jaoülem ja lõpuks, peale Kaitsealiidu Kooli kursust olin võitlusgrupi rühmavanem“.

N-vbl Ove Ainsalu: „Olen olnud jaopealiku abi Vastemõisa üksikjao, LaKo TT jao ülem, Suure-Jaani sisekaitserühma pealik, TT rühma vanem Lembitu üksikkompaniis“.

Kpr Raul-Rudolf Peets: „Enne luurerühma vanemaks saamist olin ma luuremeeskonna ülem. Aga enne luuresse tulekut olin ma Linnuse üksikkompanii I jalaväerühma II jao ülem“.

V-srs Ove Ainsalu: „Ei mäleta, äkki olin jaoülem. Aga kas ka ametiikult, kes seda teab?“

Marge Laiõunpui: „Alguses polnudki selgelt eristatavad ametikohad, kõik olid justkui kaitsealiitlased ..., ei mulle ei meenu, et oleksin mingil konkreetsel ametikohal olnud, olin staabirühma tegevliige ja tegin kõike, mida vaja oli.“

Mis ajendas Sind rühmapealikuks hakkama?

N-vbl Raivo Roosi: „Sattusin valiku ette, kas jätkata VG rühmavanemana või kandideerida kompanii veebli kohale. Minu jaoks oli otsuse tegemine raske, ühel poolt meeldis mulle perspektiivikas tegevus VG-s, kuid teisalt meelitas väljakutse teostada ennast kompanii veeblina. Viimaks otsustasin kandideerida kompanii veeblik, pidin arvestama ka oma vanusega ja VG väljaõppekavaga, mis oli mulle liiga tihe“

N-vbl Ove Ainsalu: „Rühmapealikuks määrati mind staabi poolt, kui eelmine rühmapealik otsustas lahkuda sellest ame-

• Olev Kookla

tist. Väga vastu ma ka ei punnitud oma määramisele.“

Kpr Raul-Rudolf Peets: „Ametiikult olen ma rühmavanem rühmaülema ülesannetes ja seda sellepärast, et see amet a) meeldib mulle ja b) keegi peab ju seda tegema! Võtaks kokku lausega «Peab meeldima!»“

V-srs Olev Kookla: „Ei oska öelda.“

Marge Laiõunpui: „Tehti selline pakkumine, tundus olema ambitsioonikas väljakutse ja võtsingi vastu. Muidugi, ega väga valida ka ei antud, pink on suhteliselt lühike.“

Kas oled rahul oma rühma senise arenguga?

N-vbl Raivo Roosi: „Nüüdseks olen 1 aasta olnud tagalarühma pealik. Tean, et sellest allüksusest sõltub kogu kompanii heaolu ja minu jaoks on arusaamatu, miks loodi see rühm alles nüüd? Iga algus on raske. Esiteks leida inimesed ja mehitada ametikohad. Teiseks üksus lõimida teiste rühmadega ja malevaga üldse. Kolmandaks enda pidev arendamine ja hoidmine teadlikuna. Neljandaks nende vähestest meeste-naiste motiveerimine ettevõtmistes osalema. Meid on ju nii vähe. Viiendaks pean arvestama, et ajad on muutunud ja inimesed on sunnitud oma vaba aega limateerima. Rühma arenguks on olulised motiveeritud eriala asjatundjad. Siiras rõõm on õigetest inimestest meditsiinigrupis, kes on täielikult komplekteeritud. Remondijagu vajab tehnikatundvaid ja laia silmaringiga mehaanika huvilisi ja siiani kaalun, kes praegu ennast selles ametis õigustab.“

N-vbl Ove Ainsalu: „Olen rühma arenguga rahul, oleme saanud piisavalt väljaõpet. Puuduseks pean rühma mittetäieliku koosseisu.“

Kpr Raul-Rudolf Peets: „Olen väga rahul luurerühma arenguga! Eks ole neid lünkasid ka, mis arengut segavad, kuid nendest saame üle!“

V-srs Ove Ainsalu: „Jah, olen rahul.“

Marge Laiõunpui: „Kui ma rahul poleks, siis peaksin vaatama pikalt peeglis. Jah olen rahul, pigem olen ise arengule jalgu jäänud ja luban, et võtan selles osas lähiajal rühmale järele ja teen kõik selleks, et oleksin rühmapealiku ametikoha vääriline.“

Mis võiks olla Sinu rühma eesmärk sellel ja järgnevatel aastatel?

N-vbl Raivo Roosi: „Astartmelt on soov rühm täielikult komplekteerida, et tekiks meeskonna tunne. Järgnevalt on vaja tagada jaopõhine erialane väljaõpe. Kinnistada teadmine meie vajalikkusest kompaniis ja malevas. Minetada ei saa relva käsitlust ja laskeoskust.“

N-vbl Ove Ainsalu: „Eesmärgiks sean uute liikmete värbamise.“

Kpr Raul-Rudolf Peets: „Rühma eesmärk on suurendada oma

Madalroomamisest rühmapealikuks

• Ove Ainsalu

isikkoosseisu ja anda meestele enam erialast väljaõpet!“

V-srs Olev Kookla: „Areneda edasi ja värvata juurde aktiivseid liikmeid.“

Marge Laiõunpui: „Sellel aastal on selge eesmärk leida kõigile jagudele pealiku ja rääkida lahti igaühe funktsioon rühmas, muidu ei kanna väljaõpe vilja. Pikemas perspektiivis tahan rühma väljaõppe taset tõsta. Isiklik ambitsioon oleks rühmapealiku kursuse läbida ja ennast reservväelaseks arvele võtta.“

Mida sooviksid kõigile oma allüksuse liikmetele öelda?

N-vbl Raivo Roosi: Täna on oma allüksuse inimesi, kes on meie tegemisteks aega leidnud ja rühma arengule kaasa aidanud. Kõigil pole olnud võimalik ennast töö ja koduste tegemiste tõttu alati osaleda, aga see, et olete asjast huvitatud ütleb ka midagi. Iga inimene on väärtus ja ma hoian seda mees, et teid hinnata. Usun oma rühma liikmetest, et kõigil on midagi endast anda ja õpetlikku edastada. Seni kuni õpid, oled noor ja noored tahame me kõik olla! Kaitsealiit on selleks suurepärane koht koos omanäolistel inimestega. Edu teile!“

N-vbl Ove Ainsalu: „Soovin allüksuse liikmetelt rohkemat osavõttu korraldatavatest õppustest.“

Kpr Raul-Rudolf Peets: „Luurerühma meeste ütleks seda, et olete olnud tublid ja aktiivsed olenemata sellest, mis ettevõtmine või õppus on korraldatud, olete teie ikka kohal olnud. Soovin, et meie rühm tegutses sama aktiivselt ja ühtselt edasi nagu mullugi!“

V-srs Olev Kookla: „Kui vähegi võimalik, leidke aega ka Kaitsealiidu tegevusteks jaoks.“

Marge Laiõunpui: „Pidage vastu ja kannatage ära, luban, et paremad, põnevamad ja kergemad ajad on veel ees. Mida aeg edasi, seda selgemaks saavad meile igaühele oma ülesanded, omandame asjakohased teadmised ja oskused, ning rakedame neid õppustel – see saab olema lõbus kõigile.“

Lõpuks kasutan juhust ja vastan ka ise oma viimasele küsimusele: „Lugupeetavad Lembitu Üksikkompanii liikmed, eriti aga seni passiivsed liikmed ja need, kes tunnevad, et neid on justkui ära unustatud. Kompanii on praegu sellises arenguastmes, et vajab igaühe pühendumist ja pingutust – ainult nii saab meie allüksus olema selline, nagu Sa soovid, et see Sinu jaoks oleks. Väga pikka aega on allüksustel puudunud arusaadav struktuur, eesmärgid ja liikmete harjumus vastutada oma ametikoha tegevuse eest. Nüüd, kui see süsteem on tarkamas, tuleb mõista, et igaüheni jõudmine võtab aega, võib-olla mõni ei jõuagi ära oodata, võib-olla mõnda kahjuks ei leita üles. Protsessi saab aga piltlikult öeldes kiirendada nii, et Sa ise tuled ja annad

• Raul-Rudolf Peets

endast märku, näitad valmidust tegevuses kaasa lüüa ja avaldad aktiivselt omi mõtteid. Kriteerida oskame me kõik, kõiki ja kõike, oskame välja tuua puudusi ja näidata näpuga, me justkui teame alati, kes on olukorras süüdi, meil kõigil oleks justkui alati varukast võtta geniaalseid lahendusi, mida kokkuvõttekult võib nimetada TAGANTJÄRELE TARKUSEKS. Kuid kas oskame tegelikult ka midagi paremaks muuta, leida lahendusi ja neid ellu rakendada?”

Marge Laiõunpui: „Marge Laiõunpui, kompaniipealik, rühmapealik ega jaopealik ei sünnita allüksust, selle loovad liikmed ise. Kui liikmed on aktiivsed, siis on allüksus sportlik jne. Kui järgmine kord tahab huulile tulla lause „ahh! Kaitsealiidus ei toimu midagi, mis mind huvitaks, kõik on nii mõttetu“, siis vaadake pigem peeglis ja küsige endalt, mida mina olen teinud olukorra parandamiseks või muutmiseks ja kas see on olnud piisav?”

Mul on hea meel, et rühmapealikud on oma allüksustega üldjoontes rahul ja mõõdukalt enesekriitilised – pea kõikidest vastustest kumab läbi krooniline isikkoosseisu loodus ja vähesus.

• Raivo Roosi

Tean muidugi ka ilma rühmapealikuteta, et osavõtt õppustest jätab soovida. Lugupeetavad, ärge pange omi pealike sellisesse seisusse, et nad ei saa oma alluvatega arvestada ja peavad oma allüksuse väljatoomiseks igaühe akna all „serenaadi laulma“ – see lihtsalt ei sobi kokku selle organisatsiooni ülesehitusega, kus me kõik oleme ühtemoodi vabatahtlikud, ainult erinevatel ametikohtadel. Kutsun üles kõiki aktiivsemaks muutuma ja taasavastama Kaitsealiitu enda jaoks – eriti neid, kes erinevatel põhjustel on passiivseks jäänud ja võib-olla ei oska enam kaaslastega kontakti leida. Lihtsaim viis uuesti tegusaks saada on saada malevasse e-kiri aadressil: sakala@kaitsealiit.ee või helistada malevasse 7179 249.

Need, kes aga on olnud ja jätkuvalt on aktiivsed, osavõttlikud ja pühendunud teadke, et hindan Teid väga, sest Teie moodustate kompanii selgroo ja pärisosa, teiesugused ongi Kaitsealiidu vundament!“

Arli Okas
Nooreleitnant
Sakala Maleva Lembitu
üksikkompanii pealik

Martin Tõniste

5. jaanuar 1940 – 4. veebruar 2013
MÄLESTUSEKS

Sakala Maleva pere on surma läbi kaotanud ühe isamaaliselt mõtleva, pühendunud ja kohusetruu kaitsealiitlase. Martin Tõniste astus Kaitsealiitu 1994. aastal. Ta tegutses kaitsealiitlasena alati asjalikult ja temale võis kindlalt loota. Oli hea võitluskaaslane. Raske haigus aga sai temast lõpuks võitu. Martin Tõnistest jääb hea mälestus Karksi malevkonna ja 2. formeerimismeeskonna liikmetele kauaks. Südamlük kaastunne Martini lähedastele.

Palju õnne

Eduard VEERSALU 93
Raimund TOOM 88
Valdur PUKK 70
Terje LANGUS 25

OMA MAA

Tellimisnumber 00911

Toimetus KL Sakala Malev
Peetrimõisa 71024
Viljandimaa

Väljaandja Kaitsealiidu Sakala Malev
pealik mjr Kalle Köhler,
lauatel 717 9201, faks 717 9200
Rein Kikas 5331 3274,
e-mail: rein.kikas@mail.ee

Toimetajad Kerstin Käärik 522 1866,
e-mail: kerstin.kaarik@mail.ee